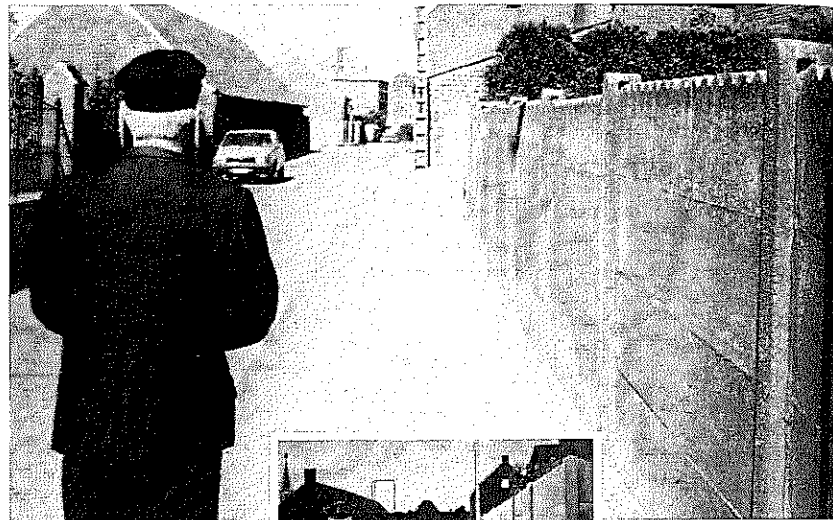

DE KUNST VAN HET VERZEKEREN

VERZEKERING MOTORRIJTUIGEN

VanDeKerkhof&Co

BA-1283

De uitstekende bescherming tegen alle gevaren op de weg.

De Noordstar en Boerhaave - Themis biedt u een volledig pakket oplossingen tegen de gevaren op de weg. Bij de Autoverzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid betaalt u voor een wagen uit de middenklasse de laagste premie van de markt. Rekening houdend met de BA-Plus wordt dit verschil nog groter, zonder dat u ook maar iets minder beveiligd bent. In de Omnium-Verzekering hebt u de keuze uit de formules: "aangenomen waarde" of "niet-aangenomen waarde".
De Familiale Verkeerspolis verze-

kert u in alle omstandigheden op de weg. Ook de bestuurder, die in tegenstelling tot de BA-Plus wel gedekt is.

Extra-voordeel:

De Noordstar en Boerhaave - Themis werkt uitsluitend met verzekeringsbemiddelaars. U kunt op een totale service en bijhorend voordelig commissie-loon rekenen. Vraag vrijblijvend onze volledige documentatie voor bemiddelaar en partikulier aan.

Een artistieke kijk op een alledaagse situatie; een fragment uit het schilderij "Een van de nog duizende dorpsstraten in Vlaanderen en elders" van Roger Raaveel.

Door het verband te leggen tussen de artistieke werking van een dagelijks interieur en de uitsluitend getrouwe fotografische uitdrukking ervan, bevestigt De Noordstar en Boerhaave - Themis haar dubbele roeping van daadwerkelijke bescherming en cultureel engagement. De culturele taak wordt belichaamd in de Noordstarfonds. De Noordstar en Boerhaave - Themis verstaat de kunst van het verzekeren.

**DE NOORDSTAR
EN BOERHAAVE N.V.**

De Noordstar en Boerhaave
Groot-Brittanniëlaan 125 - 9000 Gent
Tel. 091/35.37.11

THEMIS

Louiza Marialei 2 - 2000 Antwerpen
Tel. 03/233.98.05

Jos Blommaert *

Tjeu Blommaert *

Intercompany-resultaten en de geconsolideerde jaarrekening: een analyse van de mogelijkheden voor het uitschakelen en invoegen van intercompany-resultaten op grond van de Zevende EEG-Richtlijn

Een van de kernproblemen bij het samenstellen en interpreteren van geconsolideerde jaarrekeningen betreft intercompany-resultaten. In dit artikel wordt ingegaan op de verschillende gebruikelijke methoden voor het uitschakelen en invoegen van intercompany-resultaten. Daarbij wordt tevens aangegeven welke invloed de keuze met betrekking tot de verwerking van intercompany-resultaten heeft op de samenstelling en omvang van het getoonde geconsolideerde vermogen en resultaat. Tevens wordt een alternatieve methode voor het elimineren van intercompany-resultaten besproken.

1. Inleiding

In de geconsolideerde jaarrekening worden het vermogen, de financiële positie en de winst of het verlies van de geconsolideerde ondernemingen opgenomen alsof deze één enkele onderneming vormen (artikel 26, lid 1, Zevende EEG-Richtlijn). "Een enkele onderneming vormen" betekent dat het samenstellen van een geconsolideerde jaarrekening in hoofdzaak bestaat uit het optellen van de bedragen zoals die in de enkelvoudige jaarrekeningen van de te consolideren ondernemingen voorkomen. Daaraan voorafgaand worden echter een aantal bedra-

* Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht. De auteurs danken prof. H. Brink RA (Rijksuniversiteit Limburg, Maastricht), prof. dr. A. Jorissen (UFSIA, Antwerpen) en I. Bouwens (student-assistente) voor hun waardevolle op- en aanmerkingen bij eerdere versies van dit artikel.

gen van de enkelvoudige jaarrekeningen geëlimineerd. Hiervoor komen niet alleen in aanmerking de posten Deelnemingen, Resultaat op deelnemingen, onderlinge vorderingen en schulden en onderlinge kosten en opbrengsten, maar ook intercompany-resultaten. Er is sprake van een *intercompany-resultaat* wanneer de te consolideren ondernemingen elkaar onderling activa leveren tegen een hoger of lager bedrag dan de kostprijs voor de leverende partij.

Indien activa waarin een intercompany-resultaat is begrepen in dezelfde verslagperiode worden doorverkocht aan derden (aan ondernemingen die niet in de consolidatie worden betrokken), doen zich met betrekking tot dat intercompany-resultaat in beginsel geen bijzondere problemen voor. Het intercompany-resultaat is dan vanuit het oogpunt van de *groep*¹ gerealiseerd en kan als zodanig in de geconsolideerde resultatenrekening worden opgenomen. Mogelijk zijn echter de betreffende activa per het consolidatietijdstip nog geheel of gedeeltelijk bij een van de te consolideren ondernemingen in voorraad. Het uitgangspunt van de geconsolideerde jaarrekening (financiële positie en het resultaat weergeven "alsof er sprake is van één enkele onderneming") vereist dat die intercompany-resultaten worden geëlimineerd. Een dergelijke gedragslijn is ook opgenomen in de Zevende EEG-Richtlijn: "Winsten en verliezen die voortvloeien uit transacties tussen in de consolidatie opgenomen ondernemingen en zijn begrepen in de boekwaarde van de activa, worden buiten de geconsolideerde jaarrekening gehouden."

Het beeld dat de geconsolideerde jaarrekening van het vermogen en resultaat geeft, kan aanzienlijk worden beïnvloed door de wijze waarop intercompany-resultaten worden vastgesteld en verwerkt. Het is dan ook belangrijk bij het samenstellen van de geconsolideerde jaarrekening hieraan de nodige aandacht te besteden.

In dit artikel wordt eerst aangegeven op welke wijze het bedrag van intercompany-resultaten kan worden vastgesteld. Vervolgens wordt beschreven op welke wijzen intercompany-resultaten kunnen worden geëlimineerd en welke invloed dit heeft op het geconsolideerde vermogen en resultaat. Ook zal een alternatieve eliminatiemethode worden gepresenteerd, die de informatieve waarde van de geconsolideerde jaarrekening mogelijk kan vergroten.

1 Met *groep* wordt in dit artikel de verzameling ondernemingen bedoeld waarvan de jaarrekening in de geconsolideerde jaarrekening wordt opgenomen. De onderneming die aan het hoofd van de groep staat wordt door ons *moedermaatschappij* genoemd en de andere ondernemingen van de groep worden als *dochtermaatschappijen* aangeduid.

Intercompany-resultaten kunnen zowel positief als negatief zijn. In dit artikel worden enkel positieve intercompany-resultaten besproken. Op de behandeling van negatieve intercompany-winsten wordt niet afzonderlijk ingegaan. Ook is de verhandeling beperkt tot intercompany-resultaten met betrekking tot vlottende activa. De beschreven uitgangspunten kunnen echter eveneens worden gehanteerd bij negatieve intercompany-resultaten en intercompany-resultaten met betrekking tot vaste activa. Hieromtrent worden op het einde van het artikel enkele aanvullende opmerkingen geplaatst.

2. Bepaling van het bedrag van de niet-gerealiseerde intercompany-resultaten

Tussen ondernemingen die tot een groep behoren, bestaat over het algemeen een intensief goederenverkeer. Per het consolidatietijdstip zullen er mogelijk bij elk van die maatschappijen voorraden aanwezig zijn, waarin een van een andere groepsmaatschappij berekende winstopslag is begrepen. Hoe kan nu het totale bedrag van het intercompany-resultaat van die activa worden bepaald?

Een van de mogelijkheden is het *inventariseren* van de voorraad. Van de aanwezige voorraden dient te worden aangegeven welk gedeelte afkomstig is van ondernemingen die tot de groep behoren. Vervolgens dient te worden vastgesteld welke winstopslag de leverende maatschappij met betrekking tot deze voorraad heeft gecalculereerd. Zo wordt exact de omvang van het intercompany-resultaat verkregen.

De beschreven methode is nogal tijdrovend en kostbaar. Daarom wordt ook wel de methode gevolgd waarbij met behulp van *statistische technieken* wordt vastgesteld hoe lang het gemiddeld duurt voordat voorraden uit interne leveranties zijn doorverkocht aan derden. Bij facturering aan een groepsmaatschappij wordt de winstopslag "vastgehouden" en eerst na afloop van de gemiddelde "interne" opslagduur in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht. Stel dat de gemiddelde "interne" opslagduur drie maanden bedraagt. Alle winstopslagen van facturen in verband met leveranties in de maanden oktober, november en december aan ondernemingen die tot de groep behoren worden dan getotaliseerd en bij het samenstellen van de geconsolideerde jaarrekening over dat kalenderjaar geëlimineerd.

De statistische methode wordt onder meer bij de NV Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven toegepast. Bij interne leveringen wordt daartoe de winstopslag geboekt op een rekening die van oudsher *Reserve factureringwinst* heet.

Aan het vaststellen van het bedrag van de intercompany-resultaten begrepen in voorraden bij groepsmaatschappijen kunnen hoge kosten zijn verbonden. In de Zevende EEG-Richtlijn is dan ook bepaald dat, indien de verbetering van de verstrekte informatie ten gevolge van het elimineren van intercompany-resultaten verhoudingsgewijs van een te verwaarlozen betekenis is, eliminatie ervan achterwege kan blijven (*materiality*-vraagstuk).

Zoals reeds gesteld bestaat er tussen groepsmaatschappijen dikwijls een intensief goederenverkeer. Bovendien beslaan de betrokken ondernemingen vaak een belangrijk deel van de bedrijfskolom. Intercompany-resultaten zullen dan een dusdanig grote invloed hebben op vermogen en resultaat dat van "een te verwaarlozen betekenis" geen sprake zal zijn.

3. Elimineren en invoegen van positieve intercompany-resultaten begrepen in vlottende activa

3.1. Inleiding

Indien op balansdatum een van de leden van een groep een voorraad heeft waarin een resultaat is opgenomen van een andere onderneming die tot de groep behoort, dient volgens de heersende opvatting en in overeenstemming met de Zevende EEG-Richtlijn dat resultaat te worden geëlimineerd. Vanuit het oogpunt van de groep is dat resultaat immers nog niet gerealiseerd.

In deze paragraaf wordt beschreven hoe volgens de eenheidstheorie en belangentheorie intercompany-resultaten kunnen worden geëlimineerd. Ook wordt beschreven in welk opzicht de gevolgen van neerwaartse leveringen kunnen verschillen van die van opwaartse leveringen. Tenslotte wordt aangegeven op welke wijze geëlimineerde intercompany-resultaten in latere perioden weer kunnen worden ingevoegd.

3.2. Eenheidstheorie en belangentheorie

Bij niet-volledige deelnemingen kan men, ondanks het feit dat er sprake is van minderheidsaandeelhouders, het gehele bedrag van het niet-gerealiseerde intercompany-resultaat elimineren. Men verwerkt de intercompany-resultaten dan overeenkomstig de *eenheidstheorie* (Economic Unit Theory). Als voordeel wordt genoemd dat bij toepassing van deze methode identieke activa op de balans voor hetzelfde bedrag wor-

den gewaardeerd, onafhankelijk van de vraag bij welke onderneming binnen de groep deze zich bevinden.

Men kan zich ook op het standpunt stellen dat de minderheidsaandeelhouders *derden* zijn. Bij levering door of aan een onderneming met minderheidsaandeelhouders is dan voor een deel *door* respectievelijk *aan* derden geleverd. Dat deel van het intercompany-resultaat is dan gerealiseerd en hoeft derhalve niet te worden geëlimineerd. Deze wijze voor het berekenen en elimineren van intercompany-resultaten staat bekend als *belangentheorie* (Theory of Divergent Majority and Minority Interest). Toepassing van de belangentheorie betekent dat b.v. bij een 75%-deelneming van een intercompany-resultaat ad 20, slechts 15 wordt geëlimineerd. Een bedrag van 5 wordt als gerealiseerd beschouwd. Dit bedrag wordt op de geconsolideerde balans als onderdeel van de waardering van het betreffende actief tot uitdrukking gebracht. Als bezwaar van de belangentheorie wordt het feit genoemd dat de waardering van activa afhankelijk is van de onderneming die de activa op balansdatum bezit. Technisch identieke goederen worden tegen verschillende prijzen op de geconsolideerde balans gewaardeerd: goederen aanwezig bij de ene onderneming tegen kostprijs en "dezelfde" goederen bij een andere onderneming binnen de groep tegen de kostprijs, vermeerderd met een deel van het berekende intercompany-resultaat. Aan het uitgangspunt "alsof deze één enkele onderneming vormen" wordt bij toepassing van de belangentheorie niet voldaan. In de Zevende EEG-Richtlijn is dan ook bepaald dat het elimineren van intercompany-resultaten dient te geschieden overeenkomstig de eenheidstheorie. Voorlopig kunnen de Lid-Staten evenwel toestaan dat eliminatie geschiedt overeenkomstig de belangentheorie.²

De belangentheorie dient naar onze mening alleen te worden toegepast met betrekking tot voorraden bij dochtermaatschappijen indien bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang de proportionele consolidatiemethode wordt gevolgd. Bij de proportionele consolidatiemethode wordt het minderheidsbelang tot uitdrukking gebracht door een evenredig deel van activa, passiva, kosten en opbrengsten van de betreffende dochtermaatschappij niet in de consolidatie te betrekken.

² De betreffende passage is opgenomen in artikel 26, lid 1c: "Winsten en verliezen die voortvloeien uit transacties tussen in de consolidatie opgenomen ondernemingen en zijn begrepen in de boekwaarde van de activa, worden buiten de geconsolideerde jaarrekening gehouden. Tot een latere coördinatie kunnen de Lid-Staten evenwel toestaan dat de bovengenoemde gegevens slechts wegvallen naar rato van het deel van het kapitaal dat de moederonderneming bezit in elke in de consolidatie opgenomen dochteronderneming."

Toepassing van de belangentheorie gecombineerd met de proportionele methode heeft tot gevolg dat intercompany-resultaten begrepen in voorraden bij de dochtermaatschappij (neerwaartse leveringen, zie paragraaf 3.4) voor 100% worden geëlimineerd. Een deel wordt geëlimineerd bij het uitschakelen van het intercompany-resultaat en het resterende deel bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang. De proportionele consolidatiemethode kent een aantal bezwaren en wordt – afgezien van *joint ventures* – relatief weinig gehanteerd. Meestal wordt voor het samenstellen van de geconsolideerde jaarrekening de integrale consolidatiemethode gevolgd. Bij de integrale methode wordt het minderheidsbelang tot uitdrukking gebracht door een evenredig deel van het eigen vermogen en het resultaat van de dochtermaatschappij als afzonderlijke posten in respectievelijk de geconsolideerde balans en de geconsolideerde resultatenrekening tot uitdrukking te brengen. Toepassing van de integrale consolidatiemethode gecombineerd met de belangentheorie is naar onze mening geen aanvaardbaar alternatief. Dat geldt ook voor toepassing van de proportionele methode gecombineerd met het uitschakelen van intercompany-resultaten begrepen in voorraden bij de dochtermaatschappij volgens de eenheidstheorie.³ Uit een studie van Bogaert (1987) blijkt dat van de 55 onderzochte Belgische ondernemingen er 16 de proportionele methode toepassen. Hiervan wordt door 6 ondernemingen (38%) bij intragroepsverrichtingen proportioneel geëlimineerd, door 9 ondernemingen (56%) wordt volledig geëlimineerd, terwijl 1 onderneming geen vermelding maakt.

3.3. Het invoegen van intercompany-resultaten

Geëlimineerde intercompany-resultaten dienen te worden ingevoegd indien in een daarop volgend boekjaar de voorraad wordt doorverkocht aan ondernemingen die niet tot de groep behoren. Het intercompany-resultaat is vanuit het oogpunt van de groep dan immers gerealiseerd. Het invoegen van intercompany-resultaten ten behoeve van de geconsolideerde *resultatenrekening* kan geschieden ten gunste van de kostprijs van de verkopen die in de enkelvoudige resultatenrekening tot uitdrukking is gebracht. Bij verkoop aan derden wordt in de enkelvoudige jaarrekening van de betreffende onderneming immers een kostprijs getoond waarin een intercompany-resultaat van een andere onderneming

³ Voor de geïnteresseerde lezer is ter toelichting in de bijlage een eenvoudig cijfervoorbeeld uitgewerkt. In verband met het doel en de omvang van dit artikel is slechts één zeer gesimplificeerd cijfervoorbeeld opgenomen. Voor meer en uitgebreidere cijferbeelden verwijzen we onder andere naar Beams (1988) en Blommaert en Blommaert (1987).

van de groep is begrepen. Door het elimineren van het intercompany-resultaat wordt de kostprijs van de verkopen gebracht op het niveau dat voor de groep geldt.

Het invoegen van intercompany-winsten ten behoeve van de geconsolideerde *balans* zal over het algemeen niet noodzakelijk zijn. De geconsolideerde balans is in de regel immers na verwerking van de winstverdeling. Bij balansen vóór winstverdeling kan het intercompany-resultaat worden ingevoegd ten laste van de reserves.

Het elimineren en invoegen van intercompany-resultaten leidt er uiteindelijk toe dat een resultaat dat in de enkelvoudige jaarrekening tot uitdrukking is gebracht bij de levering aan een onderneming binnen de groep, eerst in de geconsolideerde jaarrekening wordt opgenomen bij levering aan een onderneming die niet tot de groep behoort. Ten gevolge van het elimineren en invoegen van intercompany-resultaten treedt er derhalve in beginsel geen verschil op in het resultaat, uitgaande van de gehele levensduur van de groep. Het is een *matching-probleem* waarbij resultaten overeenkomstig het realisatieprincipe worden toegerekend aan het boekjaar waarin ze door de groep geacht worden te zijn gerealiseerd.

Alhoewel in de Zevende EEG-Richtlijn relatief veel aandacht wordt besteed aan de consolidatiemethode, zijn geen voorschriften met betrekking tot het invoegen van intercompany-resultaten opgenomen.

3.4. Opwaartse en neerwaartse leveringen

Bij de verwerking van intercompany-resultaten in de geconsolideerde jaarrekening is het van belang vast te stellen of het gaat om neerwaartse leveringen (*downstream sales*: leveringen van de moedermaatschappij aan dochtermaatschappijen) of opwaartse leveringen (*upstream sales*: leveringen van dochtermaatschappijen aan de moedermaatschappij). Bij opwaartse leveringen heeft eliminatie van intercompany-resultaten invloed op het vermogen en het resultaat dat aan de dochtermaatschappij kan worden toegekend. Dit is van belang bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang in de geconsolideerde jaarrekening. Het minderheidsbelang in de geconsolideerde balans en resultatenrekening kan namelijk vóór of na aftrek van de geëlimineerde intercompany-resultaten worden bepaald. Dat wil zeggen, aan de hand van het vermogen en resultaat zoals deze – ceteris paribus – in de jaarrekening van de betreffende dochtermaatschappij voorkomen, of het vermogen en resultaat nadat de betreffende intercompany-resultaten zijn verwerkt.

Stel, een dochtermaatschappij waarin de moedermaatschappij 75% van de aandelen bezit, heeft aan haar moedermaatschappij goederen met een kostprijs van 100 geleverd voor 120 en de moedermaatschappij heeft deze goederen per het consolidatietijdstip nog in voorraad. Als het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening van de dochtermaatschappij 300 bedraagt, kan men op de geconsolideerde balans een minderheidsbelang tot uitdrukking brengen van 75 of – rekening houdend met de geëlimineerde intercompany-winst – 70. Op de geconsolideerde resultatenrekening kan, als het resultaat in de enkelvoudige jaarrekening van de dochtermaatschappij 40 bedraagt, een winstaandeel minderheid van 10 of een winstaandeel minderheid van 5 worden getoond.

Alhoewel er op dit punt in de Zevende EEG-Richtlijn geen duidelijke voorschriften voorhanden zijn, brengt het uitgangspunt van de geconsolideerde jaarrekening met zich mee dat bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang dient te worden uitgegaan van het eigen vermogen en het resultaat van de dochtermaatschappijen, *nadat* de intercompany-winsten hiermee verwerkt zijn.

Ook bij de waardering van de deelnemingen en het bepalen van het resultaat op deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij volgens de netto-vermogenswaardemethode kan men al dan niet rekening houden met geëlimineerde intercompany-resultaten.⁴ Men kan de waardering van de deelneming en het hierop behaalde resultaat bepalen vóór respectievelijk na de verwerking van intercompany-resultaten. De enkelvoudige jaarrekening dient de financiële positie en het resultaat te beschrijven van de rechtspersoon. Gevolg hiervan is dat bij het opstellen van de enkelvoudige jaarrekening moedermaatschappij en dochtermaatschappij(en) als derden dienen te worden beschouwd. Overeenkomstig dit uitgangspunt dient bij toepassing van de netto-vermogenswaardemethode de deelneming en het resultaat van de deelneming te worden vastgesteld op basis van de gegevens in de enkelvoudige jaarrekening van de dochtermaatschappij(en), derhalve zonder rekening te houden met de geëlimineerde intercompany-resultaten. Een dergelijke handelwijze brengt echter met zich mee dat er ten gevolge van intercompany-resultaten een verschil in het eigen vermogen en het resultaat in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij en het eigen vermogen en het resultaat in de geconsolideerde jaarrekening ontstaat.

4 In België wordt bij de waardering van deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening in eerste instantie uitgegaan van waardering naar kostprijs. Het hier geschetste probleem doet zich dan niet voor.

lideerde jaarrekening ontstaat. Dit behoeft evenwel niet bezwaarlijk te zijn. In de toelichting op de jaarrekening kan een dergelijk verschil nader worden verklaard.⁵

In het laatste geval zal het minderheidsbelang in de geconsolideerde balans lager zijn ten gunste van de reserves. Het winstaandeel derden in de geconsolideerde resultatenrekening kan zowel lager als hoger zijn ten gunste of ten laste van het resultaat dat wordt geacht toe te komen aan de moedermaatschappij. Door het elimineren van intercompany-winsten worden zowel het tot uitdrukking gebrachte vermogen als het gepresenteerde resultaat lager. Het invoegen van intercompany-winsten heeft een positieve invloed op de omvang van het resultaat, maar geen invloed op de omvang van het vermogen. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat het elimineren van intercompany-winsten geschiedt ten laste van de waardering van de voorraden en het invoegen ten laste van de reserves.

Ook de wijze waarop men de omvang van het minderheidsbelang bepaalt, is van belang. Het is mogelijk eerst het intercompany-resultaat te elimineren en daarna het minderheidsbelang tot uitdrukking te brengen, rekening houdend met de geëlimineerde intercompany-resultaten. Het is echter ook denkbaar dat men eerst het minderheidsbelang tot uitdrukking brengt en vervolgens een evenredig deel van de te elimineren intercompany-resultaten ten laste respectievelijk ten gunste van het minderheidsbelang brengt. In beide gevallen worden dezelfde geconsolideerde balans en geconsolideerde resultatenrekening verkregen.⁶

De laatste wijze van elimineren van intercompany-resultaten – waarbij een deel van het intercompany-resultaat wordt verrekend met het minderheidsbelang – is in Nederland bekend als de *theorie van Bödeker*. Deze methode verschilt echter niet van de eenheidstheorie indien men bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang rekening

5 In Nederland is het gebruikelijk dat in gepubliceerde jaarrekeningen het eigen vermogen en resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij gelijk is aan het resultaat en het eigen vermogen zoals dat in de geconsolideerde jaarrekening wordt getoond. Door middel van een aantal "kunstgrepen" (onder meer waardering op netto-vermogenswaarde na aftrek van geëlimineerde intercompany-resultaten) wordt voorkomen dat eigen vermogen en resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening verschillen van het eigen vermogen en resultaat volgens de geconsolideerde jaarrekening.

6 Voor een uitvoerige uiteenzetting van de onderhavige problematiek, zie Blommaert en Blommaert (1987), p. 80 e.v.

houdt met de bedragen die in voorgaande fasen in de consolidatieprocedure ten gunste of ten laste van het vermogen en resultaat zijn gebracht.⁷

4. Alternatieve methode voor het elimineren van intercompany-winsten in de geconsolideerde balans

Overeenkomstig het realisatieprincipe dient men intercompany-resultaten begrepen in activa van groepsmaatschappijen te elimineren. Het elimineren ten behoeve van de geconsolideerde balans geschiedt in de regel ten laste van de waardering van het betreffende actief. Aanpassing van de waardering van het actief wordt meestal als een belangrijk onderdeel beschouwd: identieke goederen worden daardoor immers op de geconsolideerde balans voor eenzelfde bedrag gewaardeerd, onafhankelijk van het lid van de groep dat die activa in eigendom heeft.

Het is echter de vraag of dit wel gewenst is. Bij de waardering van activa gaat het immers in de eerste plaats niet om technische eigenschappen, maar om de betekenis van die activa voor de inkomensvorming. Activa bij verschillende groepsmaatschappijen kunnen, ondanks het feit dat ze technisch dezelfde kenmerken bezitten, economisch een andere betekenis hebben doordat zij zich lager in de bedrijfskolom – dicht bij de consument – bevinden. Ze hebben dan een verschillende waarde en dienen dan niet voor hetzelfde bedrag op de geconsolideerde balans te worden geactiveerd. Het elimineren van intercompany-winsten overeenkomstig de eenheidstheorie is dan niet gewenst.

Voor zover het berekende intercompany-resultaat in overeenstemming is met reële marktprijzen, is het naar onze mening gewenst de waardering van de betreffende activa bij de eliminatie ongemoeid te laten. De geëlimineerde intercompany-resultaten kunnen dan in de geconsolideerde balans op een of meer "aparte" balansposten tot uitdrukking worden gebracht, zoals b.v. *Ongerealiseerde intercompany-resultaten voorraden*.

Voordeel hiervan in vergelijking met elimineren overeenkomstig de eenheidstheorie is dat een beter beeld wordt gegeven van de samenstelling en omvang van het in de groep geïnvesteerde vermogen. Boven-

⁷ Uit de literatuur blijkt – zie onder meer Hoogheid (1961), p. 118 e.v.; Van Liempt e.a. (1989), p. 264 e.v. – dat wel eens een evenredig deel van de intercompany-resultaten ten laste van het minderheidsbelang wordt gebracht, los van de vraag of er nu sprake is van een opwaartse of neerwaartse levering. Indien intercompany-resultaten worden verwerkt met het resultaat en het vermogen van de dochtermaatschappij is dit echter niet aanvaardbaar, omdat dan in de geconsolideerde jaarrekening een verkeerd beeld wordt gegeven van de omvang van het minderheidsbelang.

dien blijkt uit de geconsolideerde balans de omvang van de intercompany-resultaten begrepen in de activa. Hierdoor kan informatie worden verkregen over de omvang van de intercompany-verhoudingen

De post *Ongerealiseerde intercompany-resultaten op voorraden* kan – uitgaande van positieve resultaten – credit op de geconsolideerde balans worden opgenomen. De post kan worden beschouwd als een onderdeel van het eigen vermogen van de groep. Er komen stijgingen van de waarde van activa op voor, die uit het oogpunt van de groep nog niet gerealiseerd zijn. Als zodanig is de rekening vergelijkbaar met de herwaarderingsreserve, die in het kader van waardering tegen vervangingswaarde wordt gebruikt. (Waarderen tegen vervangingswaarde in de gepubliceerde jaarrekening is in België sinds het KB van september 1983 niet meer toegestaan.)

Mogelijk wordt het in bepaalde situaties, met name bij waardering tegen historische kosten, bezwaarlijk geacht de rekening *Ongerealiseerde intercompany-resultaten op voorraden* bij de passiva op te nemen. Men kan de rekening dan eventueel aan de activa-zijde als een negatief bedrag bij de betreffende activa binnenlijns in mindering brengen.

5. Besluit

Het elimineren en invoegen van intercompany-resultaten is een vraagstuk dat ontstaat wanneer – overeenkomstig het realisatieprincipe – resultaten in de geconsolideerde jaarrekening eerst tot uitdrukking dienen te worden gebracht bij levering aan derden. In de enkelvoudige jaarrekening worden ook resultaten getoond van leveranties aan ondernemingen die tot de groep behoren. Hierdoor worden sommige resultaten eerder in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen dan in de geconsolideerde jaarrekening.

Dit artikel is beperkt tot de behandeling van positieve intercompany-resultaten. Negatieve intercompany-resultaten kan men in beginsel op dezelfde wijze uitschakelen en invoegen als positieve intercompany-resultaten. Toepassing van het *voorzichtigheidsprincipe* kan er echter toe leiden dat het elimineren van negatieve intercompany-resultaten achterwege wordt gelaten en dat deze resultaten in de geconsolideerde jaarrekening worden getoond zonder dat er levering aan derden heeft plaatsgevonden.

Intercompany-resultaten kunnen zich ook voordoen bij vaste activa. Denk b.v. aan een moedermaatschappij die een machine met een boekwaarde van 70.000 BEF aan een dochtermaatschappij levert voor

100.000 BEF. Het elimineren en invoegen van het intercompany-resultaat kan in beginsel volgens dezelfde methoden plaatsvinden als bij vlottende activa. Alleen vindt het invoegen over het algemeen verdeeld over verscheidene verslagperiodes plaats.

Het uitschakelen geschiedt in de verslagperiode waarin de interne levering plaatsvindt. Het invoegen geschiedt in de regel geleidelijk verdeeld over verscheidene verslagperiodes, waarin de ontvangende groepsmaatschappij over het desbetreffende produktiemiddel afschrijft.

Voor bij een groep bestaande uit veel dochtermaatschappijen, die op hun beurt weer aan het hoofd staan van andere groepen (een moedermaatschappij met vele "generaties" dochtermaatschappijen) en samen een belangrijk deel van de bedrijfskolom omvatten, kan de invloed van de intercompany-resultaten op de geconsolideerde jaarrekening aanzienlijk zijn. Via de keuze met betrekking tot de wijze waarop men intercompany-resultaten in de jaarrekening verwerkt kan men het beeld van de financiële positie en het resultaat van de groep in een bepaald boekjaar in belangrijke mate beïnvloeden. De informatieve waarde van de geconsolideerde jaarrekening kan voor alle bij de groep betrokken participanten aanzienlijk worden vergroot indien over de verwerking van intercompany-resultaten de nodige informatie wordt verstrekt. Voor het op verantwoorde wijze kunnen interpreteren van de geconsolideerde jaarrekening is een uitvoerige toelichting op de wijze waarop intercompany-resultaten zijn vastgesteld en verwerkt, onontbeerlijk.

Bijlage 1: Eenheidstheorie en belangentheorie

Gegeven

Onderneming M bezit 75% van de aandelen van onderneming D. M en D hebben per 31 december 1990 de volgende enkelvoudige balansen samengesteld. (Niet relevante posten zijn gemakshalve samengevoegd, alle bedragen × 1.000.000 BEF).

Balans M per 31 december 1990			
Vaste activa	400	Eigen vermogen	330
Vlottende activa	200	Vreemd vermogen	435
Deelneming in D	165		
	—		—
	765		765

Balans D per 31 december 1990			
Vaste activa	500	Eigen vermogen	220
Vlottende activa	120	Vreemd vermogen	400
	—		—
	620		620

De vlottende activa bij M bestaan uit 100 stuks P, gewaardeerd voor 2 per stuk. De voorraad vlottende activa bij D bestaan uit 50 stuks P geleverd door M met een winstopslag van 20. Deze winst is bij M aan het eigen vermogen toegevoegd.

Uitwerking 1

Eliminatieposten en geconsolideerde balans op basis van de integrale methode gecombineerd met eenheidstheorie.

Eigen vermogen (balans M)	20	
Aan Vlottende activa (balans D)		20
Eigen vermogen (balans D)	165	
Aan Deelneming in D (balans M)		165
Eigen vermogen (balans D)	55	
Aan Belang van derden		55

Geconsolideerde balans M en D per 31 december 1990			
Vaste activa	900	Eigen vermogen	310
Vlottende activa	300	Belang van derden	55
		Vreemd vermogen	835
	—		—
	1.200		1.200

Opmerking 1

De vlottende activa op de geconsolideerde balans worden tegen 2 per stuk gewaardeerd: 150 stuks P à 2 = 300.

Opmerking 2

Het eigen vermogen op de geconsolideerde balans is gelijk aan het eigen vermogen van de moedermaatschappij verminderd met de geëlimineerde intercompany-winst ten laste van dit eigen vermogen: 330 - 20 = 310.

Uitwerking 2

Eliminatieposten en geconsolideerde balans bij toepassing van de integrale methode gecombineerd met belangentheorie.

Eigen vermogen (balans M)	15	
Aan Vlottende activa (balans D)		15
Eigen vermogen (balans D)	165	
Aan Deelneming in D (balans M)		165
Eigen vermogen (balans D)	55	
Aan Belang van derden		55

Geconsolideerde balans M en D per 31 december 1990

Vaste activa	900	Eigen vermogen	315
Vlottende activa	305	Belang van derden	55
		Vreemd vermogen	835
	1.205		1.205

Opmerking 1

Identieke vlottende activa op de geconsolideerde balans worden nu tegen verschillende prijzen gewaardeerd. Vlottende activa die zich bij de moedermaatschappij bevinden voor 2 per stuk en vlottende activa bij de dochter voor 2,1 per stuk.

Opmerking 2

Het eigen vermogen op de geconsolideerde balans is 5 hoger dan bij toepassing van de eenheidstheorie. Dit komt doordat een deel van de winst van de intercompany-transactie als gerealiseerd wordt beschouwd, en wel dat deel dat wordt geacht aan minderheidsaandeelhouder geleverd te zijn: 25% van 20 = 5.

Uitwerking 3

Eliminatieposten en geconsolideerde balans op basis van *proportionele methode gecombineerd met belangentheorie*.

Eigen vermogen (balans M)	15	
Aan Vlottende activa (balans D)		15
Eigen vermogen (balans D)	165	
Aan Deelneming in D (balans M)		165
Eigen vermogen (balans D)	55	
Vreemd vermogen (balans D)	100	
Aan Vaste activa		125
Aan Vlottende activa		30

Geconsolideerde balans M en D per 31 december 1990

Vaste activa	775	Eigen vermogen	315
Vlottende activa	275	Vreemd vermogen	735
	1.050		1.050

Opmerking

De voorraad vlottende activa op de geconsolideerde balans heeft betrekking op de voorraad die door de moedermaatschappij geacht wordt te zijn "gefinancierd". Deze voorraad bestaat uit 100 stuks P (eigen voorraad) vermeerderd met 37,5 stuks P (75% van de voorraad bij D). Deze voorraad wordt tegen een identieke prijs gewaardeerd: $137,5 \times 2 = 275$.

Uitwerking 4

Eliminatieposten en geconsolideerde balans op basis van *proportionele methode gecombineerd met eenheidstheorie*.

Eigen vermogen (balans M)	20	
Aan Vlottende activa (balans D)		20
Eigen vermogen (balans D)	165	
Aan Deelneming in D (balans M)		165
Eigen vermogen (balans D)	55	
Vreemd vermogen (balans D)	100	
Aan Vaste activa		125
Aan Vlottende activa		30

Geconsolideerde balans M en D per 31 december 1990

Vaste activa	775	Eigen vermogen	310
Vlottende activa	270	Vreemd vermogen	735
	1.045		1.045

Opmerking

De intercompany-winst is nu twee keer ten laste van de voorraadwaardering gebracht: bij het elimineren van de niet gerealiseerde intercompany-winst (voor 100%) en bij het tot uitdrukking brengen van het minderheidsbelang (voor 25%).

Referenties

- BAILLIE J., *Consolidated Accounts and the Seventh Directive*, KMG Klynveld Main Goerdeler, 1985.
- BECKMAN H. en M.A. VAN HOEFEN, *Deelnemingen en groepsjaarrekening*, Eindhoven, Euroforum, 1984.
- BEAMS F.A., *Advanced accounting*, Prentice-Hall International, 1988.
- BLOMMAERT J.M.J. en A.M.M. BLOMMAERT, *Bedrijfsadministratieve analyses*, Leiden, H.E. Stenfert Kroese, 1989.
- BLOMMAERT J.M.J. en A.M.M. BLOMMAERT, *Gestructureerd consolideren*, Wasse-naar, DelWel, 1987².
- BRINK H.L., "Geconsolideerde jaarrekening", in: *Consolidatiewet en jaarrekening*, NIVRA-geschrift 51, 1989.
- BÖDEKER M.J., "Elimination of Intercompany Profits from Consolidated State-ments", *The American Accountant*, p. 111-114, 1930.
- BOGAERT P., "Gebruikte consolidatiemethoden en -technieken", *A en B, kwartaaltijdschrift*, p. 79-90, 1987.
- HOOGHEID J.C., *De geconsolideerde jaarrekening*, Leiden, Nederlandsche Uitge-versmaatschappij N.V., 1961.
- KLAASSEN J. en G.G.M. BAK, *Externe verslaggeving*, Leiden, H.E. Stenfert Kroese, 1990.
- VAN LIEMPT A.G.H., A DE JONG, H. BECKMAN en M.H.A.F. VAN SUMMEREN, *Voortgezette studie in het boekhouden deel 2*, Leiden, H.E. Stenfert Kroese, 1989⁸.

Abstract

Intercompany Profits and Consolidated Accounts

An Analysis of the Elimination and Insertion of Intercompany Profits in Accord-ance with the Seventh EC Directive

One of the main problems in preparing and analyzing consolidated accounts con-cerns intercompany profits. This paper presents several methods for the elimination and insertion of intercompany profits. The inferences to the components and amount of the consolidated profit and equity are made clear as well. An alternative method for the treatment of intercompany profit is also presented.